

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

факультет управління та безпеки населення

(назва факультету/підрозділу)

кафедра психології діяльності в особливих умовах

(назва кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія творчості»

вибіркова професійна,
очна (денна, вечірня) форма здобуття освіти

за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом»

підготовки бакалавра

у галузі знань 05 «Поведінкові науки»

за спеціальністю 053 «Психологія»

мова викладання українська

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2024–2025 навчальний рік.
Протокол від 29 серпня 2024 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до робочої програми вибіркового професійного освітнього компонента «Психологія творчості»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання, отримувані при вивченні навчальної дисципліни «Психологія творчості», передбачають осмислення фундаментальної людської здатності – створювати. В цей спосіб вони підіймають основи психічних явищ і процесів і відтак важливі для здобувачів освіти в царині психології. Навчальний курс допомагає розвитку креативності, збагачує арсенал процедурних знань щодо психодіагностики, які опановують здобувачі освіти в навчальному процесі. Дисципліна «Психологія творчості» прямо стосується психології особистості, вікової, диференціальної психології. Вивчення специфіки творчого процесу у цих контекстах допомагає розуміти й направляти власні креативні прояви та ефективно будувати комунікацію даного напрямку в різних типах аудиторії.

Логіка навчального курсу побудована на освоєнні спершу теоретичного досвіду психології творчості, а по тому – аналітики й діагностики, основних підходів і методик виявлення та розвитку креативності.

Відмінною особливістю даного курсу є його проблемна спрямованість у сполученні з активацією й збагаченням *Soft Skills* – атрибуту унікальності і спроможності здобувача аж до конкурентних ситуацій працевлаштування.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Рябініна Олена Володимирівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор філософських наук, професор
Контактна інформація	Телефон – (066) 133-65-85
E-mail	evryabinina@gmail.com
Наукові інтереси	1) специфіка духовно-теоретичного досвіду; 2) пост-цифрові арт-практики
Професійні здібності	відповідають кваліфікації доктора філософських наук, професора, посаді доцента кафедри
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Філософія. Підручник для здобувачів вищої освіти/ авт. кол. Під ред. Рябініної О.В. і Юрченко Л.І. – Х.: НУЦЗ України. – 2021. – 296 с. 2.Рябініна О.В. Психологія творчості. Теоретичні виміри. Актуальні тенденції: Навч. посібник. Х.: НУЦЗ України, 2019. – 169 с. 3.Полякова О.О., Рябініна О.В., Харламов М.І. Практикум з Основ Паблік Рілейшнз. – Х.: НУЦЗ України, 2023. – 65с. 4. Olena Riabinina, Inna Kovalenko, Kseniia Nesterenko. Space In Music Of Electroacoustic Formation As a Phenomenon Of Collision Of Symbolic Immortality. COGITO: Multidisciplinary Research Journal. – Vol. XV, no. 2/June, 2023.– pp. 67 – 105 (<i>Scopus</i>) 5. Saienko, V., Zabiіaka, I., Potikha, O., Riabinina, O. , &

	<p>Mykhaliuk, A. (2023). Information Society: Educational Trends and Technical Aspects of Formation (EU Experience). <i>Journal of Higher Education Theory and Practice</i>, 23(11). https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i11.6232 DOI: https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i11.6232 (<i>Scopus</i>)</p> <p>6. Рябініна О.В., Коваленко І.І. Простір <i>HOMO VIRTUALIS</i> і пост-цифрова естетика музики. К.: Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтва. 2018. Вип. 4. С. 214 – 221 (<i>Web of Science</i>)</p> <p>7. Ryabinina, Olena; Kovalenko, Inna y Nesterenko, Ksenia. Metamorphoses of historicity in modern culture. <i>Revista Notas Históricas y Geográficas</i>, número 26, Enero-Junio 2021. Pp. 189-207. (<i>Scopus & Web of Science Core Collection</i>)</p> <p>8. Korzh-Usenko L., Kuznetsova O., Pryma V., Cheryshchuk Y., Riabinina O., & Cherniakova O. (). Distance learning as an educational technology: development prospects and challenges of today . <i>Laplage in Journal</i>, 7(3B), 2021, p.518-526. https://doi.org/10.24115/S2446-220202173B1584p.518-526 (<i>Web of Science Core Collection</i>)</p> <p>9. Ryabinina, Olena; Trynyak, Maya; Kovalenko, Inna; Kalnytskyi, Eduard y Kharlamov, Mykhailo. Postdigital practice and spatial specificity of music. <i>Revista Inclusiones</i> Vol: 8 num 1 (2021): 229-240</p> <p>10. Yurchenko L, Riabinina O., Prykhodko T, Gontarenko L. Legal and moral basis of nature management control and nature protection activity. // Scientific and practical international conference: Public Administration in the 21st Century: Problems and Development Prospects. – 20 November 2020 – Article 11. (<i>Web of Science Core Collection</i>)</p> <p>11. Onishchenko N., Perelygina L., Nazarov O., Karikov S., Riabinina O., Gontarenko L. Psychological Assistance Within The Framework Of The Social Rehabilitation Process: Prospects For Recuperation And Reintegrative Outcomes (<i>Web of Science Core Collection</i>)</p> <p>12. Олена Рябініна, Михайло Харламов, Сергій Каріков, Людмила Гонтаренко. До інтегральних характеристик соціальної реабілітації. З огляду на реалії війни. Проблеми екстремальної та кризової психології 2023. №2(6) ISSN 2786-5541. С. 96-106.</p> <p>Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=HdaSiYcAAAAJ Web of Science Researcher U – 7874 – 2018</p> <p>Профіль ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1870-8261</p>
--	--

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Психологія творчості» проводяться відповідно до розкладу занять. Електронний формат розкладу (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом

навчального року щопонеділка з 15.00 до 16.00. За потреби час додаткової консультації здобувачів освіти погоджується з викладачем.

Мета навчальної дисципліни: «Психологія творчості» полягає у формуванні професійно необхідного корпусу знань про творчу діяльність й основи діагностики креативності; умінь провадити креативні засоби в роботі з психокорекції; уявлень про терапевтичні можливості творчої діяльності.

Застосовність дисциплінарних результатів навчання з даної дисципліни при вивченні дисциплін, призначених формувати професійну спроможність, визначає її роль як ресурсу особистісного і професійного розвитку здобувачів вищої освіти.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Рік підготовки	4-й	4-й
Семестр	8-й	8-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	4
- кількість модулів	2	2
- загальна кількість годин	120	120
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20	10
- практичні заняття (годин)	-	-
- семінарські заняття (годин)	30	2
- лабораторні заняття (годин)	-	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-	-
- інші види занять (годин)	-	-
- самостійна робота (годин)	64	108
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (диференційований залік, екзамен)	екзамен	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами дисципліни «Психологія творчості» є філософія і засади логіки, загальна психологія, вікова психологія, педагогіка та педагогічна психологія.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія творчості» повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Розкривати положення щодо специфіки творчого процесу, креативності, обдарованості	ДРН 1
Формулювати власну позицію щодо специфіки та явищ творчої діяльності	ДРН 2
Застосовувати тестові методики (наприклад, Е.Торанса), вправи з розв'язання задач для діагностики креативності	ДРН 3
Практикувати прості форми вербальної та художньо-прикладної творчості, імпровізації	ДРН 4

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Очікувані спеціальні компетентності	СК
здатність до аналізу положень психології творчості	СК 1
спроможність щодо діагностики креативності за тестовими методиками	СК 2
здатність до професійно орієнтованої творчої діяльності	СК 3

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Сутнісні характеристики творчості

Тема 1.1. Творчість як фундаментальна науково-теоретична проблема

Творчість – категорія культури. Фундаментальний характер творчості – побудування реалій людського життя і самого суб'єкта такої діяльності. Ідеї до інтегральних характеристик творчості: історія і сучасність. Творчість як форма символічного безсмертя. Творчість і трансгресія. Види творчості.

Тема 1.2. Специфіка творчості у дискурсі психології

Суб'єктивно-психологічний вимір творчості. Креативність. Обдарована особистість. Категорії талант, геній у вимірі психологічного знання. Творчий процес, його стадії, особливості. Феномен інсайту. Інтуїція і творчість. Тести креативності (Дж. Гілфорд, Р. Стернберг та ін.). Особистісні опитувальники

в діагностиці творчих здібностей. Поняття про творчу особистість. Типологія творчих особистостей. Прийоми творчого процесу.

Тема 1.3. Творчість та раціональність

Мислення як творчість: можливість і обмеженість аналогій. Розум як інструмент творчості. Латеральне мислення за Е.Боно. Вчення Р.Вертгеймера та К.Дункера про інсайт у складі гештальт-психології. Когнітивна наука про сутність і природу творчості. Символьна архітектура за Є. Ільїним. Інтелект у забезпеченні креативних ідей та продуктів. Теорії інтелекту в сучасній науці. Теорія Р. Стернберга. Ідеї М. Холодної, Д. Богоявленської, Я.Пономарьова, Т. Альтшулера. Задачний підхід у діагностиці творчої спроможності.

Тема 1.4. Творчість та несвідоме в класичному психоаналізі

Психоаналіз З. Фрейда як редукована інтерпретація творчості, рушіїв творчого процесу, змісту художніх творів та зокрема живопису. Ідеї Фрейда про сублімацію лібідінозних потягів і невротичних проявів у мистецтві. Аналіз картини Леонардо да Вінчі у З. Фрейда. Продовження та альтернативи ідей Фрейда у Ж. Лакана, Г. Башляра, Е. Фромма, Ю. Кристєвої. Творчість як психографія. Психоаналіз образів літературних творів. Гендерний аспект у психоаналізі творчості.

Тема 1.5. Аналітична психологія К.Юнга як герменевтика творчості

Аналітична психологія К. Юнга як продовження та альтернатива ідеям З. Фрейда про глибинні рушії творчості. Символ – категорія психоаналізу, по лінії якої розходяться підходи Фрейда і Юнга. Теорія архетипів колективного несвідомого у тлумаченні мотивів творчості. Вчення Юнга про автономний творчий комплекс. Феномен океанічного переживання в трактуванні Фрейда і Юнга. Учення К. Юнга про трансцендентальну функцію.

МОДУЛЬ 2. Творчість і праксис

Тема 2.1. Семантика та прагматика унікуму

Унікальність і новизна як критерії творчої продуктивності. Проблема визначення нового та новизни. Аналіз критеріїв новизни у працях західних учених Р. Стернберга, Г.Тардіфа, Т. Любарта. Людський ресурс і людська праця в контексті пошуку меж нового та в глобальному цифровому світі. Унікальність як духовно-інтелектуальний феномен, її явища в культурі та її використання в умовах ринкової конкуренції. Виховання унікуму.

Тема 2.2. Творчість як діяльність: постулати матеріалізму

Діяльність – універсальна характеристика творчого процесу. Діяльність – творчість – гра. Вивчення творчої діяльності в матеріалістичній філософії та психології. Творчість у контексті учення про розвиток у Я. Пономарьова. «Дарвінівський» підхід у матеріалістичній інтерпретації творчості. Аналіз ірраціональних сторін творчості в матеріалістичній науці. Матеріалістична когнітивна наука про проблематику творчості, креативності, здібностей та

обдарованості.

Тема 2.3. Аналітика і діагностика креативності

Поняття про креативність. Багатобічний характер креативності. Різниця між креативністю і кмітливістю (винахідливістю буденної свідомості). Тип винахідника і тип художника як носії характерних якостей креативності. Розвиток діагностичних засобів креативності у психології. Тести, завдання, ситуаційні задачі. Форми письмових, графічних, практичних вимірювань креативності. Західні і вітчизняні методики (замірювання) креативності. Креативність і креативна особистість у суспільному виробництві.

Тема 2.4. Психолого-педагогічний зміст феномена творчості

Освіта як засвоєння та трансляція соціального досвіду. Чотири складові освіти. Поняття про зміст освіти і способи трансляції/комунікації соціально значимих знань і умінь. Нормативний соціокод і його опрацювання у вимірі креативності, здібностей, обдарованості. Креативність у дидактиці. Задачі для перевірки та розвитку креативності. Творчість як стратегія організації та реалізації життєдіяльності особистості. Практики «себе» і їх креативний потенціал. Стратегіальний підхід В. Моляко та теорія вчинку В. Роменця в контексті педагогічних проблем навчання творчості та життєтворчості.

Тема 2.5. Творчість і терапевтичні практики

Поняття про зцілення творчістю. Терапія в розумінні психологічному – це метафора гармонізації психічного стану реципієнта. Застосування терапії творчістю, передусім художньою творчістю, в медичній практиці. Хірургія, реабілітаційна медицина, паліативна медицина, медична психологія, клініка психічних захворювань у психіатрії з залученням арт-практик (переважно музики). Вплив музики на альфа-ритми мозку. Використання ландшафтної терапії, занять дизайном та образотворчим мистецтвом. Винахідництво та ручна праця як допоміжні засоби психотерапії та психокорекції.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма					
	Кількість годин					
	ус ьо - го	у тому числі				
лек ції		практичні (семінар- ські) заняття	лаборатор ні (інші види занять)	само- стійна робота	модуль на контрол ьна робота	
8- й семестр						
Модуль 1 Сутнісні характеристики творчості						
Тема 1.1. Творчість як фундаментальна науково-теоретична проблема	12	2	2	0	7	0
Тема 1.2. Специфіка творчості у дискурсі психології	12	2	4	0	7	0
Тема 1.3. Творчість і раціональність	10	2	2	0	7	0
Тема 1.4. Творчість та несвідоме в класичному психоаналізі	14	2	4	0	7	0
Тема 1.5. Аналітична психологія К.Юнга як герменевтика творчості	10	2	4	0	7	На семінар і
Разом за модулем 1	61	10	16	0	35	
Модуль 2. Творчість і прaxis						
Тема 2.1. Семантика та прагматика унікуму	10	2	2	0	7	0
Тема 2.2. Творчість як діяльність: постулати матеріалізму	12	2	2	0	7	0
Тема 2.3. Аналітика і діагностика креативності	12	2	4	0	7	0
Тема 2.4. Психолого-педагогічний зміст феномена творчості	10	2	2	0	7	0
Тема 2.5. Творчість і терапевтичні практики	12	2	4	0	7	На семінар і
Разом за модулем 2	59	10	14	0	35	
Разом	120	20	30	0	70	

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна)					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні (інші види занять)	самостійна робота	модуль на контрольна робота
7- й семестр						
Модуль 1. Сутнісні характеристики творчості						
Тема 1.1. Творчість як фундаментальна науково-теоретична проблема	13	2	0	0	11	0
Тема 1.2. Специфіка творчості у дискурсі психології	13	2	0	0	11	0
Тема 1.3. Творчість і раціональність	11	0	0	0	11	0
Тема 1.4. Творчість та несвідоме в класичному психоаналізі	12	2	0	0	10	0
Тема 1.5. Аналітична психологія К.Юнга як герменевтика творчості	11	0	0	0	11	
Разом за модулем 1	60	6	0	0	54	
Модуль 2. Творчість і прaxis						
Тема 2.1. Семантика та прагматика унікуму	11	0	0	0	11	0
Тема 2.2. Творчість як діяльність: постулати матеріалізму	11	0	0	0	11	0
Тема 2.3. Аналітика і діагностика креативності	12	2	0	0	10	0
Тема 2.4. Психолого-педагогічний зміст феномена творчості	13	2	0	0	11	0
Тема 2.5. Творчість і терапевтичні практики	13	0	2	0	11	0
Разом за модулем 2	60	4	0	0	54	
Диференційований залік				2		
Разом	120	10	2	2	108	

Теми семінарських занять (у разі потреби)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	1.1. Творчість як фундаментальна науково-теоретична проблема	2
2	1.2. Специфіка творчості у дискурсі психології	4
3	1.3. Творчість і раціональність	2
4	1.4. Творчість та несвідоме в класичному психоаналізі	4
5	1.5. Аналітична психологія К.Юнга як герменевтика творчості	4
6	2.1. Семантика та прагматика унікуму	2
7	2.2. Творчість як діяльність: постулати матеріалізму	2
8	2.3. Аналітика і діагностика креативності	4
9	2.4. Психолого-педагогічний зміст феномена творчості	2
10	2.5. Творчість і терапевтичні практики	4
	Разом	30

Теми практичних занять – не передбачено планом

Теми лабораторних занять – не передбачено планом

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Орієнтовна рекомендована тематика реферативних завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Есе на теми:

Творчість та індивідуалізація;

Види і форми творчості;

Проблема авторства;

Цифрові арт-практики як явища творчості;

Критерії творчості в добу штучного інтелекту;

Масова культура та попит;

Мода та творчість;

Дитяча творчість і її психологічна специфіка.

2. Практичні завдання:

Ілюструвати та розповісти казку;

Зробити тематичний малюнок із подальшою інтерпретацією в групі;

Інтерпретувати проблемну ситуацію за допомогою метафоричних карт;

Здійснити художньо-педагогічний аналіз художнього твору;

Дати психологічний портрет персонажа (автора) віршів, поеми;

Розробити рольову гру на прояви креативності («Художник і критик» - на матеріалі творів живопису в репродукції; «Кастинг», «Знайомство», «Запрошення на обід» (кіносеанс, виставу, концерт), «Аполлон і Діоніс»).

Скласти (дібрати) мелодію, фрагмент, провести психо-естетичний аналіз.

3. Освоєння методик діагностики креативності:

Тестувати групу за Е.П.Торансом, інтерпретувати тест;
Тестувати групу за Дж.Гілфордом, інтерпретувати тест.

4. *Аналіз кінофільмів:*

«Ігри розуму»,

«Вік Адалін»,

«Амадей»,

«Слава». (можливі варіанти за вибором здобувачів освіти)

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: лекції, семінарські заняття, індивідуальні письмові завдання у формі есе або рефератів із доповіддю, консультації, форми контролю – диференційований залік та екзамен; самостійна робота.

Методи навчання:

Лекції: пояснювально-ілюстративний, прийоми проблемного викладу – з застосуванням відеоряду за посередництвом технічних засобів навчання (презентація, науково-просвітній фільм, аудіо-матеріали);

Семінар: методи і прийоми проблемного навчання: проблемна бесіда, евристична бесіда, частково-пошуковий, академічна дискусія, презентація і захист розроблених положень у формі доповіді, рольова гра.

Контрольні заходи: використання елементів *проблемних* (евристична бесіда) та *інноваційних* методів:

1) диференційований залік: електронна презентація і виклад змісту виконаного індивідуально-творчого завдання.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання і методами демонстрування результатів навчання з дисципліни «Психологія творчості» є:

- участь у семінарах (доповіді, виступи, презентації);
- відповіді на питання навчального курсу;
- виконання та захист есе, рефератів, творчих форм роботи;
- відповіді на питання до заліку.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Форми поточного та підсумкового контролю успішності з навчальної дисципліни «Психологія творчості»:

Поточний контроль успішності проводиться на семінарських заняттях у вищезазначених формах демонстрації її рівня здобувачами.

Поточний контроль проводиться наступними способами:

- усне опитування;
- академічна дискусія;
- доповіді та презентації.

Модульний контроль. Специфіка навчальної дисципліни «Психологія творчості» полягає в особистісно орієнтованому підході та сприянні духовно-теоретичній зрілості здобувачів освіти. Модуль є інтегральне оцінювання успішності, що включає доповідь з презентацією на тему, обрану здобувачем і погоджену викладачем, з відповідною оцінкою по стобальній шкалі. Оцінка за модуль враховує всі форми активності здобувачів та їх академічної звітності.

З навчальної дисципліни «Психологія творчості» форма **підсумкового контролю** – диференційований залік. Формат **процедури** – відповіді на три питання (перелік питань подано в силабусі).

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	5	0	0
	семінарські заняття	6	2	12
	модульний контроль	1	30	30
Разом за модуль 1				42
Модуль 2	лекції	6	0	0
	семінарські заняття	6	2	12
	модульний контроль	1	30	30
Разом за модуль 2				42
Індивідуальна самостійна робота				16
Разом за поточний контроль				100
II. Підсумковий контроль (диференційований залік)*				інтегральна оцінка
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

Питомий внесок семінарських занять становить 14 % суми балів за модуль, що передбачає оцінювання теоретичної підготовки та активності здобувача вищої освіти на кожному занятті з його внеском близько 2%.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється від 0 до 100 % від показника максимального балу за кожне семінарське заняття):

2 бали – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, аргументує судження, наводить приклади;

1 бал – здобувач виявляє часткове/формальне знання, відповідь нечітка;

0 балів – здобувач утруднюється відповісти, знання не виявлені.

Викладач оцінює повноту і послідовність відповіді, вміння працювати з текстами філософії та рівень загально-навчальних умінь.

Критерії оцінювання знань здобувачів при модульному контролі:

30 балів – відповіді продуктивні (синтетичні судження), з прикладами та посиланнями на літературу, презентація унаочнює самостійні формулювання, питання розкриті правильно й самостійно, з урахуванням досвіду виконаних індивідуально-творчих завдань;

25 – відповіді репродуктивні (аналітичні судження), не відсилають до літератури з теми, приклади шаблонні, презентація з скопійованим текстом;

20 – відповіді формальні, можливі пробіли, приклади запозичені, презентація складається з картинок і декларативних тверджень;

15 – відповіді з фактичними/логічними заблудженнями, вимога розкрити на прикладах матеріал утруднює, презентація має вигляд ілюстрації;

10 балів – відповіді зверхні, часткові, без теоретизування/підмінене побутовою риторикою, презентація не підготовлена;

5 балів – відповідь на 1 пункт запозичена з джерел і без прикладів;

0 балів – відповіді відсутні або цілковито неспроможні.

Характеризуючи роль представленої здобувачем презентації як критерію оцінювання, слід звернути увагу на важливість самостійних формулювань, які виносяться на обговорення (дискутуються) і потребують ясності й чіткості.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань:

16 балів – відповіді продуктивні (синтетичні судження), з прикладами та посиланнями на літературу, презентація унаочнює самостійні формулювання, індивідуальна самостійна робота здобувачем виконана якісно, з умотивованим вибором матеріалу та вираженою креативною складовою;

13 балів – відповіді репродуктивні (аналітичні судження), не відсилають до літератури з теми, приклади шаблонні, презентація з скопійованим текстом, робота виконана в повному обсязі, але вибір матеріалу не був зроблений за внутрішніми мотивами, креативна складова виражена слабо;

10 балів – відповіді формальні, можливі пробіли, приклади запозичені, презентація складається з картинок і декларативних тверджень робота виконана формально, аналітичний чи технічно-ігровий матеріал копійований, запозичений із спеціальної літератури, Інтернет;

7 балів – відповіді з фактичними/логічними заблудженнями, вимога розкрити на прикладах матеріал утруднює, презентація має вигляд ілюстрації робота виконана частково, аналітична й креативна складові не проявляються, текстівки запозичені з ненаукових джерел інформації;

4 бали – відповіді зверхні, часткові, без теоретизування/підмінене побутовою риторикою, презентація не підготовлена, робота ніяк не задовольняє вимогам індивідуального творчого завдання;

2 бали – відповідь на 1 пункт запозичена з джерел і без прикладів;

0 балів – відповіді відсутні або цілковито неспроможні, творче завдання, передбачене для індивідуальної самостійної роботи, здобувачем не виконане.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка створює умови для реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань у власних спробах творчості та співтворчості (інтерпретації й аналізу текстів культури з акцентом на унікальності й з актуалізацією теми творчості, обдарованості, креативності).

Зважаючи на особливості індивідуально-творчої роботи, обумовлені змістом навчальної дисципліни, істотне значення для подальшої психолого-педагогічної, психодіагностичної, консультативної роботи майбутнього фахівця, та попри складність ціннісно-сислової об'єктивації творчого досвіду, ступінь творчої активності здобувача освіти та прояви креативності оцінюються за наступними критеріями. Викладач оцінює самостійність думки, вміння формулювати й аргументувати ідеї та їх оригінальність. Так, есе повинно мати не нижче ніж 75% оригінальності тексту, складена казка або виконаний малюнок – без прямих запозичень або явних аналогій із відомими сюжетами й композиціями. Складання мелодії є більш високо оцінюваним, ніж її підбір для використання в ігровій техніці. Аналіз кінофільмів приймається лише в разі оригінальності (без плагіату з Інтернет-ресурсів або літератури).

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка виявляє вміння оперувати навчальним матеріалом. У вивченні дисципліни «Психологія творчості» самостійний виклад ідей, положень і висновків набуває для здобувача освіти основного значення у демонстрації результатів навчання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю у формі аудиторного письмового викладення матеріалу залікового модуля у повному обсязі. Оцінюється з урахуванням теоретичного змісту курсу та виконаних творчих завдань і відтак становить окремий вид навчального заняття.

Модульна контрольна робота виконується за варіантами. Кожен варіант складається з трьох питань. Розкриття цих питань повинно ґрунтуватись на

теоретичному матеріалі лекцій, ідеях і положеннях опрацьованої літератури з дисципліни (згідно зі змістом питання) та досвіді виконання творчих завдань (індивідуальному); передбачає наведення прикладів з літератури й власного досвіду реалізації креативності. Досвід художньо-педагогічного аналізу або композиційної роботи з текстами культури в окреме питання не виноситься.

Перелік питань для модульного контролю:

Модуль 1.

1. Схарактеризувати культурно-історичне значення категорії творчості
2. Розкрити поняття новизни як критеріальної характеристики творчості
3. Дати аналіз напрямків досліду творчості у психології
4. Схарактеризувати особливості мотивації творчості
5. Інтерпретувати феномен спонтанного досвіду
6. Розкрити концепт гармонізації через творчості
7. Довести інтегрально-особистісний характер творчості
8. Розкрити положення про стадіальність творчого процесу (з вибором дотримуваної позиції)
9. Розкрити поняття інсайту і його сучасне розуміння (можлива опора на концепт «ага-переживання»)
10. Схарактеризувати специфіку інкубаційної стадії творчого процесу
11. Розкрити поняття «символьної архітектури» творчості в когнітивній науці
12. Дати аналіз функціонального значення інтуїції в процесі творчості та прикладів трактовки інтуїції в сучасній закордонній психології
13. Розкрити поняття обдарованості з обґрунтуванням власної позиції
14. Розкрити поняття творчих задатків і здібностей, показати їх взаємозв'язок
15. Дати інтерпретацію проблемного характеру категорій таланту, генія
16. Розкрити специфіку продуктивної уяви, її роль і місце у творчому процесі
17. Надати аналіз образу як категорії психології творчості.
18. Розкрити взаємозв'язок раціональних та ірраціональних чинників у творчому процесі (на матеріалі праці К.Юнга «Трансцендентальна функція»)
19. Розкрити психологічний зміст естетичної перцепції та естетичного ставлення до явищ об'єктивної та суб'єктивної реальності
20. Розкрити специфіку інтелектуальної творчості і критерії її ефективності
21. Надати аналіз співвідношення категорій мислення і творчості
22. Надати аналіз поняття янусіанського мислення і його зв'язку зі специфікою творчого процесу
23. Розкрити поняття латерального мислення в номінації Е. де Боно
24. Дати аналіз концепту структури інтелекту у Р.Стернберга
25. Розкрити роль і місце феноменів несвідомого в актах і процесах творчості

26. Дати критичний аналіз ідеї З.Фрейда про творчість як сублимацію, а також редукції творчості до невротичних виявів у його вченні
27. Інтерпретувати ідею ототожнення несвідомого і мови у психоаналізі Ж.Лакана і її значення у психологічному пізнанні поетичної творчості
28. Схарактеризувати образи творчих особистостей у світлі психоаналізу вогню у Г.Башляра
29. Схарактеризувати роль архетипів колективного несвідомого у міфології та поетичній творчості згідно з ученням К.Юнга
30. Схарактеризувати візіонерський і психологічний типи художньої творчості за К.Юнгом
31. Розкрити відношення особистісного начала і автономного творчого комплексу в ученні К.Юнга про особливості творчої людини
32. Схарактеризувати психо-естетичний зміст категорії нумінозного в номінації К.Юнга

Модуль 2.

1. Розкрити зміст тенденції психосемантичних інтерпретацій творів на матеріалі явищ сучасного мистецтва
2. Розкрити зміст концепції «шизо-аналізу» Ж.Дельоза та Ф.Гаттарі в світлі проблеми суб'єкта творчості
3. Дати аналіз категорії відчуження в аспекті зв'язку процесу і продукту творчості в концепції Т.Адорно
4. Розкрити специфіку прагматичних підходів у психології творчості
5. Дати аналіз теорії інвестування Р.Стернберга
6. Дати характеристику системи діагностики творчих здібностей за Р.Стернбергом
7. Розкрити засади соціально-діяльнісного підходу щодо природи творчості
8. Розкрити специфіку і зміст задачного підходу у психології творчості
9. Окреслити основні напрямки розвитку проблем творчості в українській психології
10. Дати характеристику діяльності харківської естетико-психологічної школи і її значення у розвитку вітчизняної науки
11. Дати аналіз вчинкового підходу в українській психології творчості на матеріалі праці В.А. Роменця «Психологія творчості»
12. Розкрити основний зміст праці Г.С. Костюка «Здібності» і її значення в розвитку психолого-педагогічних підвалин творчості
13. Дати аналіз категорії стратегії в номінації В.О. Моляко, її системного значення в українській психології творчості
14. Розкрити зміст і принципи системи КАРУС, проведеної В.О. Моляко та його науковою школою
15. Розкрити поняття креативності
16. Навести приклади теорій і концепцій креативності
17. Розкрити головний зміст вчення Дж.Гілфорда про дивергентне мислення. Схарактеризувати методика діагностики рівня креативності за Дж.Гілфордом

18. Схарактеризувати методику діагностики рівня креативності за Е.П. Торрансом
19. Навести вікову періодизацію розвитку креативності
20. Схарактеризувати особливості дитячої творчості
21. Розкрити педагогічний смисл процесів формування творчого потенціалу особистості
22. Дати аналіз теорії розвиваючого навчання як стратегії формування творчих здібностей учнів
23. Розкрити дидактичний аспект характеристики творчого потенціалу учнів
24. Розкрити поняття арт-терапії та науково-дисциплінарні підвалини практик арт-терапії
25. Схарактеризувати спрямованість і можливості арт-терапії в професійній діяльності психолога
26. Навести напрямки психотерапії, що залучаються в арт-терапевтичні практики
27. Розкрити специфіку і можливості музичної терапії. Дати стислу характеристику діяльності Аліси Апрелевої
28. Дати характеристику особливостей клінічної музичної терапії на прикладі практики роботи М.Пунканена зі змістом соматичної пам'яті пацієнтів
29. Розкрити основний зміст методики «інноваційного зцілення» М.Рорро як прикладу клінічної роботи з ПТСР у ветеранів війн
30. Схарактеризувати види арт-терапії в аспекті форм художнього досвіду

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку:

100 – 90 здобувач вищої освіти вичерпно розкрив питання, виявив глибоке розуміння, надав аргументовані судження. Відповів на додаткове питання

89 – 75 здобувач вищої освіти розкрив питання білету, але не виявив повної самостійності в аргументації положень своєї відповіді.

74– 65 здобувач вищої освіти у цілому впевнено доповів питання, але не всі положення аргументовані.

64 – 55 здобувач вищої освіти у цілому розкрив питання, але утруднюється в інтерпретації ключових понять і не має своєї позиції.

54 – 50 здобувач вищої освіти має фрагментарні знання та неспроможний до логічного послідовного викладу питання.

49 і нижче здобувач вищої освіти неспроможний розкрити питання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену

1. Схарактеризувати культурно-історичне значення категорії творчості
2. Розкрити поняття новизни як критеріальної характеристики

творчості

3. Дати аналіз напрямків дослідження творчості у психології
4. Схарактеризувати особливості мотивації творчості
5. Інтерпретувати феномен спонтанного досвіду
6. Розкрити концепт гармонізації через творчості
7. Довести інтегрально-особистісний характер творчості
8. Розкрити положення про стадіальність творчого процесу (з вибором дотримуваної позиції)
9. Розкрити поняття інсайту і його сучасне розуміння (можлива опора на концепт «ага-переживання»)
10. Схарактеризувати специфіку інкубаційної стадії творчого процесу
11. Розкрити поняття «символьної архітектури» творчості в когнітивній науці
12. Дати аналіз функціонального значення інтуїції в процесі творчості та
 - a. прикладів трактовки інтуїції в сучасній закордонній психології
13. Розкрити поняття обдарованості з обґрунтуванням власної позиції
14. Розкрити поняття творчих задатків і здібностей, показати їх взаємозв'язок
15. Дати інтерпретацію проблемного характеру категорій таланту, генія
16. Розкрити специфіку продуктивної уяви, її роль і місце у творчому процесі
17. Надати аналіз образу як категорії психології творчості.
18. Розкрити взаємозв'язок раціональних та ірраціональних чинників у творчому процесі (на матеріалі праці К.Юнга «Трансцендентальна функція»)
19. Розкрити психологічний зміст естетичної перцепції та естетичного ставлення до явищ об'єктивної та суб'єктивної реальності
20. Розкрити специфіку інтелектуальної творчості і критерії її ефективності
21. Надати аналіз співвідношення категорій мислення і творчості
22. Надати аналіз поняття янусіанського мислення і його зв'язку зі специфікою творчого процесу
23. Розкрити поняття латерального мислення в номінації Е. де Боно
24. Дати аналіз концепту структури інтелекту у Р.Стернберга
25. Розкрити роль і місце феноменів несвідомого в актах і процесах творчості
26. Дати критичний аналіз ідеї З.Фрейда про творчість як сублимацію, а також редукції творчості до невротичних виявів у його вченні
27. Інтерпретувати ідею отождолення несвідомого і мови у психоаналізі Ж.Лакана і її значення у психологічному пізнанні поетичної творчості
28. Схарактеризувати образи творчих особистостей у світлі психоаналізу вогню у Г.Башляра
29. Схарактеризувати роль архетипів колективного несвідомого у

- міфології та поетичній творчості згідно з ученням К.Юнга
30. Схарактеризувати візіонерський і психологічний типи художньої творчості за К.Юнгом
 31. Розкрити відношення особистісного начала і автономного творчого комплексу в ученні К.Юнга про особливості творчої людини
 32. Схарактеризувати психо-естетичний зміст категорії нумінозного в номінації К.Юнга
 33. Розкрити зміст тенденції психосемантичних інтерпретацій творів на матеріалі явищ сучасного мистецтва
 34. Розкрити зміст концепції «шизо-аналізу» Ж.Дельоза та Ф.Гаттарі в світлі проблеми суб'єкта творчості
 35. Дати аналіз категорії відчуження в аспекті зв'язку процесу і продукту творчості в концепції Т.Адорно
 36. Розкрити специфіку прагматичних підходів у психології творчості
 37. Дати аналіз теорії інвестування Р.Стернберга
 38. Дати характеристику системи діагностики творчих здібностей за Р.Стернбергом
 39. Розкрити засади соціально-діяльнісного підходу щодо природи творчості
 40. Розкрити специфіку і зміст задачного підходу у психології творчості
 41. Окреслити основні напрямки розвитку проблем творчості в українській психології
 42. Дати характеристику діяльності харківської естетико-психологічної школи і її значення у розвитку вітчизняної науки
 43. Дати аналіз вчинкового підходу в українській психології творчості
 44. на матеріалі праці В.А. Роменця «Психологія творчості»
 45. Розкрити основний зміст праці Г.С. Костюка «Здібності» і її значення в розвитку психолого-педагогічних підвалин творчості
 46. Дати аналіз категорії стратегії в номінації В.О. Моляко, її системного значення в українській психології творчості
 47. Розкрити зміст і принципи системи КАРУС, провадженої В.О. Моляко та його науковою школою
 48. Розкрити поняття креативності
 49. Навести приклади теорій і концепцій креативності
 50. Розкрити головний зміст вчення Дж.Гілфорда про дивергентне мислення. Схарактеризувати методику діагностики рівня креативності за Дж.Гілфордом
 51. Схарактеризувати методику діагностики рівня креативності за Е.П. Торрансом
 52. Навести вікову періодизацію розвитку креативності
 53. Схарактеризувати особливості дитячої творчості
 54. Розкрити педагогічний смисл процесів формування творчого потенціалу особистості
 55. Дати аналіз теорії розвиваючого навчання як стратагеми формування творчих здібностей учнів

56. Розкрити дидактичний аспект характеристики творчого потенціалу учнів
57. Розкрити поняття арт-терапії та науково-дисциплінарні підвалини практик арт-терапії
58. Схарактеризувати спрямованість і можливості арт-терапії в професійній діяльності психолога
59. Навести напрямки психотерапії, що залучаються в арт-терапевтичні практики
60. Розкрити специфіку і можливості музичної терапії. Дати стислу характеристику діяльності Аліси Апрелевої
61. Дати характеристику особливостей клінічної музичної терапії на прикладі практики роботи М.Пунканена зі змістом соматичної пам'яті пацієнтів
62. Розкрити основний зміст методики «інноваційного зцілення» М.Рорро як прикладу клінічної роботи з ПТСР у ветеранів війн
63. Схарактеризувати види арт-терапії в аспекті форм художнього досвіду

Політика викладання навчальної дисципліни

1. У пріоритеті високий рівень пізнавальної активності та культури мислення, внутрішня мотивація навчання, спроможність до світоглядної позиції, академічна коректність.

2. Від здобувачів освіти вимагається підготовленість до семінарських занять з опрацюванням літератури, якісне і своєчасне виконання завдань.

3. Наукова спільнота поціновує культуру поведінки та повагу до іншої думки, що має відобразитись у поведженні здобувачів.

4. Використання мобільних пристроїв на заняттях з дозволу викладача для забезпечення цифрових технологій навчання (тестів у системі OpenTest2, MentiMeter, демонстрації презентацій, входу за посиланням у вказані викладачем електронні документи, і т.ін.).

5. Здобувач освіти має право дізнатися у викладача бальні оцінки своєї успішності й вести паралельний моніторинг накопичуваних балів. Зворотний зв'язок, наданий викладачеві, доцільний також у формі відгуку здобувача про якість викладання і застосовність знань. Викликають інтерес і враховуються побажання й пропозиції здобувачів щодо тематичного наповнення навчання, технологій і форм подачі навчального контенту.

6. Здобувачі повинні дотримуватися академічної доброчесності. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються роботи, що містять не менше 50 % оригінального тексту при перевірці на академічний плагіат.

7. Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики гендерної рівності відповідно до чинного законодавства.

8. На заняттях здобувачі вищої освіти мають дотримуватися заходів безпеки воєнного стану відповідно до чинного законодавства.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія».
2. Освітньо-професійна програма «Робота з персоналом»
3. Рябініна О.В. Психологія творчості: Теоретичні виміри. Актуальні тенденції: навч. посібник для здобувачів вищої освіти – Х.: НУЦЗ України, 2019. - 169 с.
4. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябініної, Л.І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 286с.
5. Антонова О.Є. До проблеми визначення сутності поняття креативності: проблеми та пошуки // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Київ-Вінниця, 2012. – Вип. 71. – С. 8-15
6. Бідюк О. Психологія мікрообразів художнього тексту (творчість Ліни Костенко): монографія. – Луцьк : Твердиня, 2009
7. Клименко В. Психологія творчості. Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006
8. Липова Л., Морозова Л., Бондарів І. Діагностика дитячої обдарованості та психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей // Рідна школа. –2003. – № 5. – С. 9–11.
9. Міщиха Л. Психологія творчості. Навч. посібник. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2007.
10. Піхманець Р. Психологія художньої творчості: теоретичні та методологічні основи. – Київ: Наукова думка, 1991.
11. Роменець В.А. Психологія творчості. – Київ: Либідь, 2004.
12. Стратегії творчої діяльності: школа В.О. Моляко/[за заг. ред. В.О. Моляко]. – К.: Освіта України, 2008
13. Федій О.А. Естетотерапія. Навч. посібник. – К.: Центр Навчальної Літератури, 2012
14. Шрагіна Л.І. Технологія розвитку креативності. – К.: Шкільний світ, 2010
15. Юнг К.Г. Психологія і поезія // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів: Літопис, 1999
16. Вознесенська О. Використання арт-технологій в сімейній психотерапії // Простір арт-терапії: Зб. наук. ст. / ЦППО АПН України, ГО "Арт-терапевтична асоціація"; Редкол.: Семиченко В. А., Чуприков А. П. та ін. – К.: Міленіум, 2007. – Вип. 1. – С. 5-19.
17. Andreasen N.J.C. & Canter A. The creative writer: Psychiatric symptoms and family history. // Comprehensive Psychiatry. 1974. V. 15. P. 123-131
18. Jamison K. Touched with fire. Manic-depressive illness and the artistic temperament. New York: Simon & Schuster, 1996

19. Punkanen M. On a journey to somatic memory // Music and altered states: consciousness, transcendence, therapy and addictions. Ed. by David Aldridge & Jörg Fachner. – Jessica Kingsley Publishers. – 2006. – Chapter 11. – p. 140 – 144
20. The Nature of Creativity: Contemporary Psychological Perspectives/ Ed. By Robert J. Sternberg . – Cambridge University Press, 1988. – 448 p.
21. Старовойтов А.В. Практика динамічної арт-терапії. Режим доступу: <http://art-life.today/event/art-terapij/>
22. Федій О.А. Науково-педагогічні основи естетотерапії. Лекція. Режим доступу: <http://uchebniks.net/book/111-estetoterapiya-navchalnij-posibnik-fedij-oa/14-211-lekciya-naukovo-pedagogichni-osnovi-estetoterapiyi.html>
23. Music Therapy Helps Vets Control Symptoms of PTSD. Режим доступу: <http://www.wnyc.org/story/93503-music-helps-vets-control-symptoms-ptsd/>
24. Sternberg Robert J., Lubart Todd I. DEFYING THE CROWD: Cultivating Creativity in a Culture of Conformity. Режим доступу: <https://www.amazon.co.uk/Defying-Crowd-Cultivating-Creativity-Conformity/dp/0743236475>

Інформаційні ресурси

1. Медіаресурс Social. URL: <http://www.social.org.ua/>
2. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua>
3. Короткий довідник з історії філософії. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>
4. UniCheck онлайн сервіс для перевірки на анти плагіат. Офіційний сайт. URL: <https://unicheck.com/uk-ua>.

Розробник:

доцент кафедри
психології діяльності в особливих умовах
доктор філософських наук, професор

Олена РЯБІНІНА